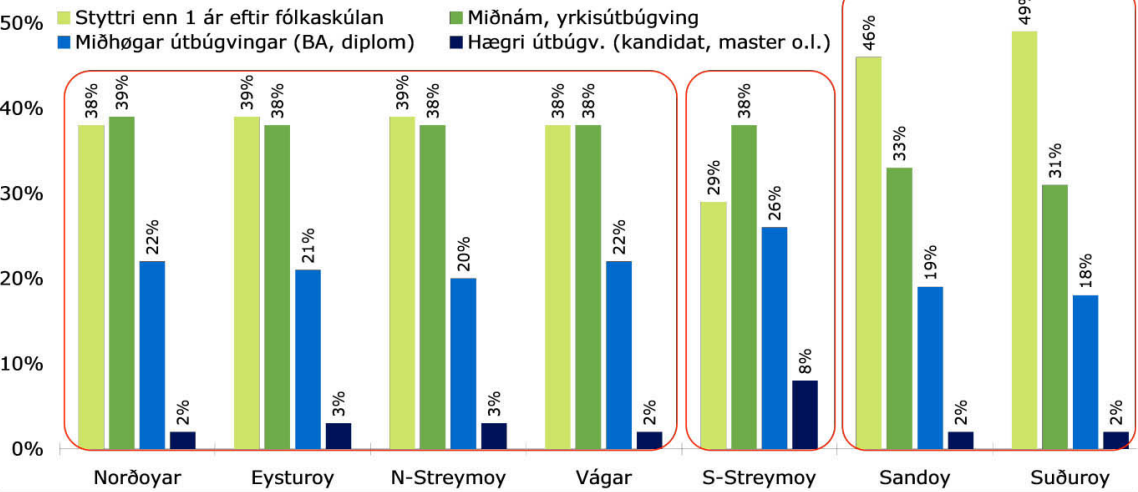

TÍÐARGREIN

Fólkið 15 ár og eldri eftir útbúgvingarstigi, í landsøkjum

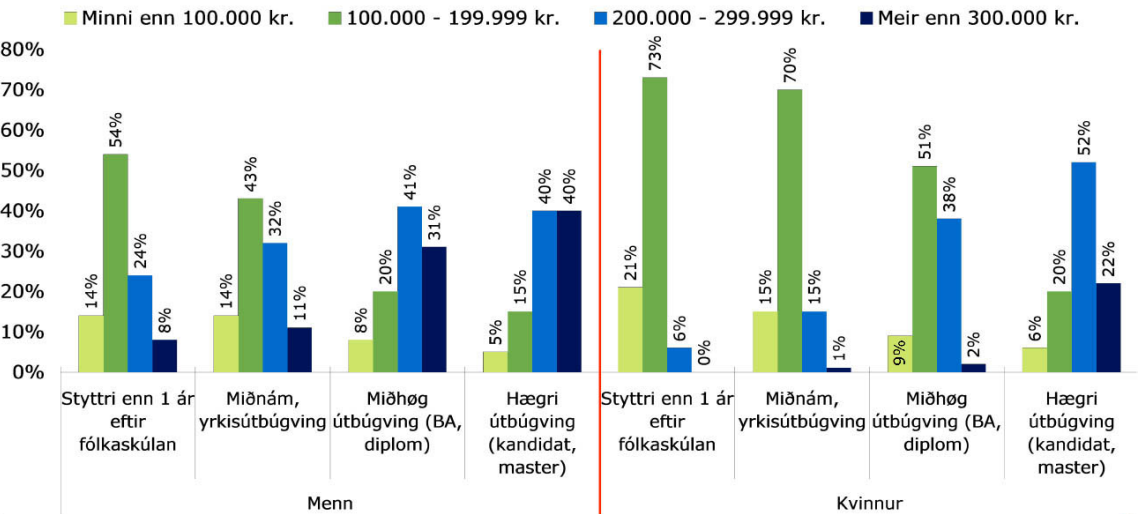
%-býti av útbúgvingarstigi á økir

Kelda: Manntal 2011

Mynd 1: Reyðu rammurnar vísa tey trý útbúgvingarstigini í landinum: Tað lægsta í Sandoy og Suðuroy, tað hægst í Suðurstreymoy meðan Norðoyar, Eysturoy, Norðurstreymoy og Vágur liggja millum hesi tvey stigini.

Menn og kvinnur 25-64 ár, prosentbýti eftir útbúgvingarstigi og inntøkubólkum (tøk ársinntøka)

Kelda: Manntal 2011

Mynd 2: Mynstrið er tað sama fyri føroyskar menn vinstrumegin og kvinnur høgrumegin: Tess hægri útbúgving, tess hægri inntøku.

miðlunum seg við, at eitt sum reiv í eyguni var, at menn millum 20 og 30 ár eru so illa útbúnir, tí ein triðingur teirra ikki hava annað enn fólaskúlan.

Um vit taka allar aldursbólkar undir einum, t.e. allar føroyingar 15 ár og eldri, sæst stórir ójavnir í kynsbýtinum í útbúgvingarstiginum við tað, at mundandi fleiri kvinnur hava bara fólaskúla umframt kanska onkur styttri skeið o.t. Hinvegin eru munandi fleiri menn enn kvinnur við miðlongum og høgum útbúgvingum.

Men í yngra partinum er broyting íkominn. Í aldursbólkinum 25-34 ár hava kvinnurnar lagt menninar aftururum soleiðis, at nú eru menninir í meiriluta við lægstu útbúgvingunum, og kvinnur eru í meiriluta í teim miðlongu og hægri.

Hesin kynsmunur gongur eisini aftur í fólaskúlanum, serliga í lesiførleika og í skrivligum føroyskum. Hetta kemur m.a. fram í seinastu PISA-kanning og kann eisini ávísast í fráfaringarroyndini í 9. fl. og longu í landsroyndini í 6. f*1.

Tværbýðingar

Útbúgvingarskipanin hevur í löt-

uni ið hvussu er tvær stórar avbjóðingar. Tann fyrri er tað stóra tal av yngri føroyingum – serliga kvinnum – sum fara av landinum at nema sær útbúgving. Ein stórir partur av teimum vendir ikki heimaftur. Tí er tað at fegnast um, at Fróðskaparsetrið nú hevur sett sær fyrri at bjóða fleiri útbúgvingar út og at økja talið av lesandi komandi árinum úr 800 til 1500.

Hin trupulleikin er tað stóra tal av føroyingum undir 30 ár – serliga menn – sum onga ungdomsútbúgving fáa yvirhøvur. Danir hava í árávis miðvíst arbeitt fram móti at fáa hetta tal niður á 5%. Danski samfelagsfrøðingurin Lars Olsen viðger henda spurning í bókini Den nye ulighed, har hann leggur dent á tann stóra týðning, sum útbúgving hevur fyri vælferðina og móguleikar hjá tí einstaka í modernaða vitanarsamfelagnum. Eisini kemur hann inná, hvussu negativur sosialur arður – serliga útbúgvingarstigið hjá foreldrunum – kann hava ávirkan á, hvussu næmingarnir klára seg í skúlanum og seinni í útbúgvingarskipanini.

Danir kunnu nú sjónliga vísa á, at gongdin flytir seg rætta vegin.

Hetta er ið hvussu er ein politikkur, sum tú kanst taka støðu til, og sum er til at eftirmeta, tá ið nakað er fráliðið. Í Føroyum er ringt at fáa eyga at nakran ítøkiligan politikk á júst hesum øki, sum er til at eftirmeta sum frá líður.

Samanumtikið kann sigast, at útbúgvingarstigið í landinum er ikki so høgt, sum mong halda. Og hetta er hvørki til gagns fyri tann einstaka borgaran ella fyri samfelagið. Og hvørki fyri vælstand ella fyri vælferð.

Fyri føroyingar yngri enn 30 ár er ov stórir partur, sum ikki kemur víðari eftir grundskúlan. Hesin partur fevnir um heili 27%, og av hesum eru helvtin fleiri menn enn kvinnur. Hesin kynsmunur kann ávísast longu í fólaskúlanum, og tí kann tað undra, at hann ikki verður viðgjørdur í frágreiðingunum til landsroyndirnar.

Tølini frá Manntali 2011 kunnu eisini benda á, at vit eiga at vera varin at vísa PISA-úrslitini frá okkum. Íð hvussu er so leingi, vit ikki hava nakað betri at halda okkum til.

KJAK

Sleppa vit ikki í Klaksvík, so sleppa tit heldur ikki í Havn

Heðin Mortensen

borgarstjóri og løgtingslimur

Herfyrir spurdi Kári P. Højgaard landsstýr-iskvinnuna Sirið Stenberg, um ikki

allir borgarstjórar eiga at vera javnstillaðir. Hetta tí at borgarstjórin í Havn kann vera borgarstjóri og tingmaður, meðan borgarstjórin í Klaksvík mátti velja annan sessin frá.

Landsstýriskvinnan svarar, sum rætt er, at allir borgarstjórir eru settir líka. Borgarstjórin er fólkavaldur sum kommunustýrslimur, men ikki sum borgarstjóri. Sambært kommunustýrslógini kann ein borgarstjóri reka tvey slík stórv, treytað av at hann er beinleiðis fólkavaldur.

Tað sama er galdandi í okkara grannalondum.

Í september 2015 gav ein meiriluti í Tórshavnar býráð borgarstjóranum heimild at sita á lögtingi fyribils í eitt ár. Um somu tíð samtykti Klaksvíkar býráð, ikki at geva Jógvan Skorheim loyvi at røkja borgarstjóra- og løgtingssessin í senn. Tí valdi hann borgarstjórarstarvið.

Hjá borgarstjórunum á Tvøroyri, í Vestmanna og í Runavík var heldur ongin trupulleiki at reka bæði stórvini. Tí ongin áseting er í kommunustýrslógini, sum forðar borgarstjórum at stilla upp til onnur fólkavald stórv, ella at taka við fólkavaldum stórvum.

Men tá tað ikki hepnadist borgarstjóranum í Klaksvík at sleppa at reka bæði stórvini, so má lógin sjálvandi broytast, so borgarstjórin í Havn heldur

ikki sleppur. Fólkaflokkurin sigur tí í uppskoti, at tað er so synd og so strævið hjá borgarstjórum, nú so nógv tung málsøki eru yvirtikin frá tí almenna.

Hetta hevur sjálvsagt onki við at gera, at tað er valár og mann vil raka borgarstjóran í Havn sum harðast og koyra nøkur valevni "í stilling". Nei, vansin er, at bý- og bygdarráð brúka sín demokratiska rætt at avgera, hvussu kommunustýrslimur skulu arbeiða. Og tað má steðgast, hóast hetta er ein beinleiðis skerjing av demokratisku rættindunum hjá borgarstjórum og bý- og bygdarráðum.

At hetta mál kemur fram stutt undan kommunuvali sigur kanska onkrum okkurt. Uppskotið forðar einum, sum er fólkavaldur kommunustýrslimur, og síðan hevur fingið álit frá øðrum fólka- valdum at gerast borgarstjóri, at taka við øðrum fólka- valdum at gerast borgarstjóri, at taka við øðrum fólka- valdum at gerast borgarstjóri, at taka hesa avgerð.

Um grundgevingin, sum Fólkaflokkurin vil vera við, er at arbeiðsbyrðan er ov stór, tá ein skal reka tvey fulltíðar- stórv, hvat so við heilsølustjórum, skiparum, læknum, skúla- stjórum o.s.fr.? Hvar gongur markið og nær diskvalifiserar Fólkaflokkurin eitt valevni fyri at hava ovmikið at gera?

Veruleikin er, at hetta onki annað er enn ágangur móti og inntriv í fólkaræðið, einans til tess at tæna politiskum endamálum. Takk fyri síðst - tað er valár, tá vit ikki sleppa í Klaksvík, so sleppa tit heldur ikki í Havn.

Okkurt annað áttu tingfólk at havt at tikist við.